

значення обмінної кислотності зі зростанням концентрації забрудника, що суттєво впливає на іонообмінні процеси. Виявлено перевищення вмісту нітрат іонів та наявність іонів заліза у водорозчинній складовій ґрунту. Вміст органічних речовин та вміст водорозчинних солей зменшується зі зростанням забруднення, що може бути пояснено блокуванням органічної складової та водорозчинних солей наявними в нафті бутімами. Можна стверджувати, що ґрунти внаслідок вуглеводневого забруднення втрачають свої якісні властивості.

В пробах ґрунту прослідковується динаміка процесів деградації і в ґрунтах навколо свердловини і у віддаленій від свердловини пробі. Проте якщо для відновлення виснаженого ґрунту потрібне лише застосування органічних добрив та правильна сівозміна. То у випадку із вуглеводневим забрудненням потрібні цілий комплекс заходів із видалення забруднення та повернення ґрунту функції самоочищення. Це стає причиною втрати родючості та зменшує врожайність сільськогосподарських культур, тому необхідна додаткова увага та відповідні заходи із захисту і відновлення родючості відповідних державних установ.

Література

1. Джигирей В.С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища. Навчальний посібник / К.: Знання, 2006.- 319 с.
2. Джигирей В. С., Сторожук. В. М., Яцюк Р. А. Основи екології та, охорона навколишнього природного середовища (Екологія та охорона природи)/ Львів, Афіша. 2000 — 272 с.

ПРОЕКТ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПРИРОДНИХ КОМПЛЕКСІВ В ОКОЛИЦЯХ С. АНДРІЇВКА РЕШЕТИЛІВСЬКОГО РАЙОНУ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Смоляр О.В.

Полтавська гімназія №17 Полтавської міської ради

Для території Полтавщини, що належить до Лівобережного Придніпров'я, – найбільш окультуреного регіону лісостепової зони України, проблеми збереження біорізноманіття, ландшафтів, стабілізації екологічної рівноваги є надзвичайно актуальними. Метою сучасної Концепції Національної програми збереження біологічного та ландшафтного розмаїття України є забезпечення збереження максимально можливого біологічного різноманіття та багатства ландшафтів шляхом охорони, поліпшення стану та відтворення екосистем, середовища існування видів та компонентів ландшафтів, а також створення екологічної мережі України як складової Всеєвропейської загальноєкологічної мережі. Такий підхід передбачає збереження біоти через її заповідання та невиснажливе (збалансоване) використання, без чого неможливими є входження України до європейського простору. Основною ланкою охорони біорозмаїття та ландшафтного розмаїття України є природно-заповідна мережа (ПЗМ), а якісним показником забезпечення охорони природи є, так званий, показник заповідності. Базою для розбудови національної ПЗМ є локальні ПЗМ (ПЗМ адміністративних районів).

Решетилівський район належить до таких у Полтавській області,

що мають показник заповідності нижче середнього (1,45% при обласному 4,95 станом на 01.01.2015 р.), хоча природний потенціал району значний (наявність різноманітних типових природних екосистем вздовж долин річок Псел, Говтва, Говтва Вільхова, Полузир'я Оріль та малих річок, які є складовими регіональної екологічної мережі, знахідки рідкісних видів рослин і тварин) і має достатній резерв для збільшення кількісного та якісного показника ПЗМ району.

Нами виявлено і обстежено одну із таких місцевостей в околицях с. Андріївка (Решетилівський район, Полтавська область), результати чого лягли в основу розробки екологічного проекту щодо її заповідання у статусі гідрологічного заказника місцевого значення. При його розробці виходили з того, що гідрологічні заказники створюються з метою збереження і відновлення цінних водних об'єктів і комплексів. Особливості режиму охорони (обмеження чи заборона меліорації, заборона забудови, відсутність водостоків, обмеження полювання, рибальства та ін.), спрямовані на специфіку гідрофільного комплексу, який у нашому випадку представлений частиною заплави річки Полузир'я (басейн р. Ворскла).

Алгоритм реалізації проекту передбачає декілька етапів, зміст яких наводимо. На першому етапі – науково-пошуковому – нами виявлено місцевість із добре збереженими заплавами комплексами р. Полузир'я, проведено комплексні наукові дослідження біорізноманітності, укладено списки видів вищих судинних рослин та хребетних тварин і комах, визначено раритетну складову флори (один вид (*Orchis palustris* Jacq.) включено до Червоної книги України, п'ять – до регіонального списку (*Inula helenium* L., *Utricularia vulgaris* L., *Sanguisorba officinalis* L., *Chartolepis media* L.) та фауни (30 видів тварин, що включені до Додатку 2 Бернської конвенції, 24 види – до регіонального списку). Нами проведена оцінка біорізноманітності наукової цінності місцевості – флористичної, фауністичної, ценотичної, ландшафтної та ін. за загальноприйнятими критеріями репрезентативності (типовості) та унікальності. Встановлено, що ці показники є високими (флористична, фауністична репрезентативність і унікальність) і достатніми (ценотична і ландшафтна репрезентативність і унікальність). Зважаючи на переважання гідрофільних комплексів (заболочено-лучних, болотних та водних) нами обґрунтована доцільність збереження біорізноманітності даної території у статусі гідрологічного заказника «Андріївський». Другий етап – технічно-погоджувальний – передбачає виготовлення картографічних матеріалів у вигляді викопіювань угідь, визначення меж та загальної площі у 150 га й підготовка експлікаційних матеріалів (розподіл території за угіддями та площами). Дані заходи у нашому випадку виконуються і погоджуються землевласником – Демидівською сільською радою. Третій етап – організаційний – передбачає погодження виготовлених і узгоджених із землевласниками матеріалів. Це відбувається на сесії сільської ради. Засвідчується цей захід Копією Рішення Демидівської сільської ради про згоду щодо створення гідрологічного заказника на землях Демидівської сільської ради гідрологічного заказника «Андріївський» на площі 150 га. Далі пакет документів і Копію Рішення сільської ради виноситься на сесію Решетилівської районної ради. Результатом є Копія Рішення Решетилівської районної ради про створення гідрологічного заказника «Андріївський». Дані матеріали надаються до Департаменту з питань нафтогазового комплексу, промисловості, екології та природних ресурсів Полтавської обласної державної адміністрації (далі – Департамент) для експертизи (далі Депа-

тамент). У результаті позитивної екологічної експертизи пакет документів із експертним висновком та клопотанням виноситься на сесію обласної ради. Четвертий етап передбачає оголошення гідрологічного заказника місцевого значення «Андріївський» рішенням сесії Полтавської обласної районної державної адміністрації. Зважаючи на місцевий статус об'єкта це останнє погодження в алгоритмі створення об'єкта. П'ятий етап полягає у подальшому забезпеченні функціонування природно-заповідного об'єкта. На цьому етапі планомірно здійснюються такі заходи: розробляється охоронні зобов'язання щодо гідрологічного заказника спеціалістами відповідного підрозділу Департаменту; охорона біорізноманітності заказника (згідно Охоронних зобов'язань покладається на Демидівську сільську раду – землевласника); ведення кадастру об'єкта та проведення моніторингових наукових досліджень на території заказника. Зазначені останніми заходи проводяться на сьогодні членами Полтавської обласної організації Українського товариства природи.

За результатами впровадження даного екологічного проекту очікуємо такі ефекти: екологічні (створення гідрологічного заказника «Андріївський» дозволить зберегти природні заплавні комплекси із багатим рослинним і тваринним світом, які виконують значні екологічні та народногосподарські функції. Це в свою чергу оптимізує локальну природно-заповідну мережу Решетилівського району та дозволить підвищити його показник заповідності), економічні (створення і функціонування гідрологічного заказника передбачає суворе дотримання природоохоронного законодавства України на даній території. А саме, на даних територіях пропонується заборонити проведення земляних робіт, палів та ін. За порушення режиму будуть накладатися стягнення на фізичних і юридичних осіб. Ці кошти надходять до фондів охорони навколишнього природного середовища і використовуватимуться за призначенням, а саме на утримання об'єктів природно-заповідного фонду), соціальні (забезпечення охороною даної місцевості і створення гідрологічного заказника частково обмежить використання природних ресурсів і забезпечить їх раціональне використання. Місцеве населення та інші відвідувачі заказника, будуть зобов'язані дотримуватися чинного природоохоронного законодавства, що означає вироблення бережливого і природно відповідного відношення до природи рідного краю. Це в свою чергу буде запорукою забезпечення стійкого розвитку території і підвищення рівнів екологічної культури представників територіальної громади).

Таким чином, досліджена територія є цінною, відносно добре збереженою заплавною ділянкою долини р. Полузир'я, що виконує значну екологічну, гідрологічну роль, виступає стабілізатором водного режиму річки. На території заказника, за умови його створення, буде охоронятися біорізноманіття, типове для регіону, особливо види біляводного фауністичного комплексу. Гідрологічний заказник «Андріївський» стане важливим біоцентром Ворсклянського екокоридору регіональної екомережі Полтавщини.